

Konst i Danderyds kommun (reviderad 2014-01-10)

Ärendet

Kommunstyrelsen gav 2013-05-20 i samband med budget 2014 nämnderna i uppdrag att göra en utförligare analys inom ett av sina verksamhetsområden. Kultur och fritidsnämnden har valt att göra en fördjupad studie inom allmänkulturen med fokus på kommunens arbete med konst och konstnärlig utsmyckning.

Danderyd är en attraktiv och kreativ kommun mitt i naturen med närhet till Stockholms stad och storstadsregionens olika utbud och möjligheter. Många väljer att bosätta sig och verka i kommunen för den goda livsmiljön, den fantastiska naturen, goda kommunikationen och inte minst för kommunens satsning på utbildning och bildning.

Danderyd är en framtidskommun med barn och unga i centrum. Därför är det angeläget att se och uppmärksamma de kulturella yttringar som växer och har utvecklingsmöjligheter i kommunen.

Det finns idag ett starkt intresse för konst i alla dess former i Danderyds kommun. Nätverket Danderyds konsthall har bildats och en konstrunda anordnades för första gången hösten 2013. Det finns flera projekt på gång med att placera konst i det offentliga rummet.

Syftet med denna fördjupade studie är att lyfta fram konsten i kommunen som ett viktigt utvecklingsområde samt att ge kommunens arbete med konst en nystart genom ett förtydligande av ansvar och arbetsätt.

För att göra arbetet med konst tydligare och mer heltäckande föreslås ett antal beslut som kompletterar kommunens tidigare arbete med konst.

Utbildnings- och kulturkontorets förslag till beslut

Kultur- och fritidsnämnden beslutar

1. att godkänna förvaltningens fördjupningsuppdrag och överlämnar denna till kommunstyrelsen som ett komplement till budget för 2014.
2. att föreslå att kommunfullmäktige inrättar ett konstråd och uppdrar till kultur- och fritidsnämnden att återkomma med förslag om närmare utformning och instruktion för rådet.
3. att föreslå att kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige att besluta att överväga om 1 % av den totala byggkostnaden vid ny – eller större om- eller tillbyggnader av kommunala byggprojekt kan avsättas för konstnärlig utsmyckning. (se remissvar KFN2013/0072)
4. att årligen avsätta särskilda medel för inköp av konst till kommunens konstsamling.
5. att ett modernt och funktionellt, ändamålsenligt system för konstregistret införskaffas.

6. att en konstguide, Konst i Danderyds kommun, tas fram och görs tillgänglig i tryckt version och på kommunens hemsida.
7. att uppdatera Riktlinjer för Danderyds kommuns konstinnehav.

1. Styrande dokument

Danderyds kommun har under åren arbetat med konst och konstfrågor på olika sätt och idag har Kultur och fritidsnämnden har att förhålla sig till följande ramverk:

Övergripande mål för Danderyds kommun

1. Danderyd ska vara en bra och attraktiv kommun att bo och verka i.
2. Danderyd ska erbjuda sina invånare stor valfrihet i den kommunala servicen utifrån individens önskemål och förutsättningar.
3. Danderydsborna ska erbjudas en bra och attraktiv service.
4. God ekonomisk hushållning ska vara en vägledande princip för all kommunal verksamhet.
5. Kommunen ska ge goda förutsättningar för ett varierat utbud av fritids- och kulturliv.
6. Företag verksamma i kommunen ska erbjudas ett gott näringslivsklimat.
7. Kommunen ska ha låg kommunalskatt.
8. Danderyd ska ha en god och hälsosam miljö samt arbeta för en långsiktigt hållbar utveckling.

Reglemente för kultur- och fritidsnämnden 2011 § 1

I det av kommunfullmäktige beslutade reglementet anges kultur och fritidsnämndens uppgift på följande sätt:

Kultur – och fritidsnämnden har till uppgift att främja kultur- och fritidsverksamhet i kommunen. Nämnden skall, genom ett nära samarbete med i kommunen verksamma föreningar, organisationer och kulturarbetare, stimulera och stödja det arbete som de bedriver.

I fullgörandet av dessa uppgifter skall kultur och fritidsnämnden

....

– förvalta konstverk och andra samlingar som tillhör kommunen samt ansvara för den konstnärliga utsmyckningen av kommunens byggnader och lokaler samt vara rådgivande vid utsmyckningen av offentliga platser, bostads- och andra bebyggelseområden
– verka för bevarande av byggnader, anläggningar och miljöer av kulturhistoriskt eller estetiskt värde samt stödja lokalhistorisk forskning och hembygdsvårdande verksamhet.

Inga medel finns budgeterade för att kultur och fritidsnämnden skall fullgöra dessa uppgifter.

Kultur- och fritidsplan för Danderyd 2010 – 2014

I den av Kommunfullmäktige antagna Kultur och Fritidsplanen för Danderyd 2010- 2014 behandlas inte konsten på något specifikt sätt.

Alla Danderyds invånare har möjlighet till ett aktivt deltagande i kulturlivet. Honnørsorden är tillgänglighet, och valfrihet, kompetens och entusiasm. Kommunens ambition är att bidra till en god livskvalitet för kommuninvånarna.

Riktlinjer för kommunens konstinnehav, 2011-12-06

2011 beslutade kultur och fritidsnämnden om riktlinjer för kommunens konstinnehav/konstsamling (se bilaga).

Kultur och fritidsnämnden ansvarar via Utbildnings och kulturkontoret för Danderyds konstinnehav. Med konstinnehav avses de objekt som finns registrerade i Kultur och fritidsnämndens konstregister. För uppfyllandet av detta uppdrag skall kultur och fritidsnämnden budgetera ett årligt anslag för att täcka kostnader för löpande underhåll och reparationer av konst samt ändamålsenligt systemstöd.

Riktlinjerna ger anvisningar om vad som gäller beträffande konstregister, deposition, gåva, gallring och försäljning, utlåning, stöld samt försäkring.

2. Konst i Danderyd idag – kort lägesrapport

Konstlivet i Danderyd är idag 2013 synnerligen aktivt. I kommunen bor många aktiva konstnärer och intresset för konstutställningar och för konstaktiviteter är stort. Under många år har kommunens bibliotek varit utställningsplatser för konst i Danderyds kommun. Bristen på lokaler och utställningsarenor har varit stort men idag ser man en stark önskan om att hitta lokaler för konst. Detta har resulterat i flera intressanta initiativ.

För närvarande finns som exempel följande aktörer och arenor för konst i kommunen

Nätverket Danderyds konsthall

Nätverket bildades i december 2011 av aktiva konstnärer i kommunen. Idag har nätverket ca 200 medlemmar både konstintresserade och aktiva konstnärer. Syftet för Nätverket Danderyds konsthall är att arrangera utställningar och andra aktiviteter till nytta och glädje för medlemmarna samt att berika konstlivet i Danderyd genom betoning på det lokala. Sammanslutningen har ambitionen att vara obyråkratisk och icke-hierarkisk där konsten och glädjen står i centrum för verksamheten. Nätverket driver virtuellt Danderyds Konsthall. Verksamheten i konsthallens regi sker genom utställningar i olika lokaler i kommunen bl.a. i Danderydsgården, Mörbybadet och Elverket Djursholm och under våren 2013 en tillfällig lokal i Mörby centrum.

Nätverket Danderyds Konsthall har som mål att på sikt få till stånd en permanent konsthall i kommunen. Under våren 2013, 15 april - 26 juni 2013 erbjöd Diligentia Nätverket tillfälliga lokaler i Mörby Centrum. Antalet besökanden var över förväntan.

Ledningen för Mörby centrum har fr.o.m.2014 erbjudit Nätverket Danderyds konsthall att hyra en lokal om 40m². Kultur och Fritidsnämnden beslutade 2013-08-27 att bidra med hyran under 1 år. Av olika anledningar gick det inte att realisera satsningen på en konsthall i Mörby

centrum. Diligentia kommer under våren 2014 att hyra ut den tänkta lokalen till annan hyresgäst.

Utöver utställningar är Danderyds Konsthall en plattform för konstprojekt, föredrag, kursverksamhet och samverkan med konsthallar och konstnärer i övriga Sverige och internationellt.

För första gången arrangerades en Konstrunda i Danderyd i september 2013 då 63 konstnärer ställer ut. Konstrundan pågick under två helger och besöktes av ca 5000 personer.

Elverket i Djursholm

I det gamla elverket, tegelbyggnaden från 1909, bedrivs ett privat konstgalleri med designshop, klädbutik, café och restaurang.

Här visas ständigt spännande utställningar i en genuin miljö

Djursholms konstförening

Djursholms konstförening är en förening som funnits i 50 år och som syftar till att ge medlemmarna konstupplevelser och möten med konstnärer genom att

- att anordna utställningar, föreläsningar och studiebesök
- att uppmuntra ungdomen till förståelse för konstnärliga värden
- att medverka till förskönande av yttre och inre miljö
- att samverka med kommunala organ och med föreningar med likartat syfte

Konstklubben tre rosor

Danderyds kommun har en konstklubb för kommunens anställda:

Syftet för konstklubben 3 rosor är

- att främja intresset för konst och kultur genom besök på konstutställningar och museer, föredrag mm.
- att anskaffa konstföremål och att lotta ut dessa bland medlemmarna

Övriga aktörer

Bibliotekens vänföreningar och hembygdsföreningar tar ett aktivt engagemang i den konstnärliga berikningen i kommunen. Som exempel kan nämnas skulpturprojektet i Stig Dagermans park i Enebyberg

Kommunens konstsamling

Kommunens konstsamling hanteras enligt riktlinjer för kommunens konstinnehav. Danderyds kommuns konstsamling består idag av ca 1600 konstverk med en rik variation av både stilar och tekniker. Verken har donerats eller inköpts av Danderyds kommun och är avsedda att placeras ut i kommunens olika verksamheter eller deponeras hos närliggande verksamheter. Inga konstinköp har gjorts av kommunen sedan 1980-talet utan all nytillkommen konst har antingen skänkts som gåva eller deponerats hos Danderyds kommun. Förutom kommunens konst finns även inventarier i Slottet registrerade i konstregistret.

Det befintliga kortregistret är gammalt, omodernt och svårhanterat. Bildmaterialet gör inte konstverken rättvisa och är i många fall totalt omöjligt att identifiera. Konstregistret finns i ett antal pärmar samt i en föråldrad databas.

Förvaltningen har inte heller haft ändamålsenliga lokaler för förvaring av kommunens konst som inte är utplaceras. (Ett visst lager av konst måste finnas då det ständigt finns behov av att få konst utbytt eller kompletteringar till nyanställd personal) En del av konsten visar idag stora skador av vatten eller har skadats av dålig förvaring. I december 2013 iordningställdes ett rum för förvaring av konst i förvaltningens lokaler.

2009 gjordes en rundfrågning bland närliggande kommuner om hur mycket kommunerna budgeterar för inköp av konst. Danderyd och Sollentuna budgeterar 0 kronor, Täby 50 tusen kronor och Solna 275 tusen kronor. Budgetarna varierar alltså mellan 0 - 275 tusen kronor.

Förutom att både lokaler och budget saknas så kan vi konstatera att förvaltningens bemanning är mycket trimmad och ingen har idag ett direkt ansvar eller uppdrag att hantera kommunens konstsamling. En tjänsteman har som del i sin tjänst att ansvara för konstregistret jämte arbetsuppgifter som nämndsekreterare och arbete med kultur.

I september 2013 försålades i samband med Kulturbiennealen 2013 i Mörby centrum genom en konstauktion 25 konstverk. Det var metadels äldre svårplacerad konst som i många fall var skadad. Auktionen inbringade 4700 kronor som skall användas som en första grundplåt för inköp av konst. Tidigare försäljningar under 2011 och 2012 har inbringat några tusen kronor.

Konst i det offentliga rummet

Danderyd har en lång tradition av kultur och kulturhistoria. Här finns allt från 5000-åriga stenxor, järnåldersgravar, och en 1400-talskyrka till gods och gårdar från 1500-talet. Från slutet av 1800-talet och framåt började villasamhällen byggas upp runt om i kommunen, och hit flyttade många konstnärer, musiker och författare, till de mer namnkunniga kan nämnas Viktor Rydberg, Alice Tegner och Elsa Beskow.

Det finns en del utomhuskonst i Danderyd. Dessa har dokumenterats genom Danderyds Hembygdsförening i "Danderydiana 1998 – 99, Utomhuskonsten i Danderyd". Förteckningen visar både den kommunägda konsten, landstingets konst och privata donationer. Exempel på utomhuskonst i Danderyd är "Elsa Beskow med Tjäder" i Djursholms centrum och Claes Hakes "Båge från Bohuslän" i Berga Backe och "Väktare från Älvdalen".

Det har de sista åren vuxit ett intresse för att ytterligare berika det offentliga rummet i kommunen med konst i samband med förändringar och byggnationen av vägar. Bland de senast utplacerade konstverken utomhus är skulpturen "Sjöjungfrun" av Mats Åberg samt skulpturen "Livskraft" av Carl-Gustaf Ekberg i rondellen vid Mörby Centrum.

På privat initiativ är en ny skulptur på gång 2013. Det är ett minnesmärke över Stig Dagerman, av konstnären Lars Kleen, som skall placeras i Dagermanparken i Enebyberg. Kultur och fritidsnämnden har bidragit med 80 tusen kronor och en insamlingskommitté har samlat in 120 tusen kronor från drygt 100 donatorer.

Konst i det offentliga rummet är viktigt för Danderyd och en handlingsplan för offentlig konst i Danderyd skall syfta till att fler konstverk kan utplaceras och att stärka kommunens arbete med offentlig konst. Här föreslås vision och mål som handlar om att profilera kommunen ytterligare samt att ta vara på det engagemang som finns i kommunen. Det är viktigt med en

tydlig handlingsplan, en organisation som kan hantera frågorna om inriktning, finansiering och om engagemanget hos privata intressen.

3. Förslag till inriktningsmål med strategier för konstverksamheten i Danderyds kommun

Förslaget är kopplat till det övergripande målet: Danderyd ska vara en bra och attraktiv kommun att bo och verka i.

I Danderyds kommun gör konsten och i synnerhet konsten i det offentliga rummet skillnad. Den speglar och sampelar med människor i olika åldrar och olika miljöer.

Danderyds kommun vill att alla medborgare och besökanden ska uppskatta och uppleva Danderyds rika konstliv. Därför arbetar Danderyds kommun med konst på flera olika plan. Konstverksamheten skall präglas av mångsidighet och variation och ge uttryck för olika temperament och konstarter, olika tekniker och uttryck.

Danderyds kommun har ett särskilt ansvar för att främja konstlivet i kommunen genom att stödja lokala konstnärer, föreningar, organisationen, förskola och skola i deras ambitioner inom området

Strategier:

1. Danderyds kommun inrättar ett Konstråd

Danderyds kommun inrättar ett konstråd som arbetar på kultur- och fritidsnämndens uppdrag.

- Syftet med konstrådet är att ge konsten en demokratisk, professionell hantering samt att lyfta fram och förankra kommunens arbete med konst för medborgarna. Rådet skall löpnade lämna information om sitt arbete till kultur- och fritidsnämnden.
- Konstrådet arbetar med att inspirera och stimulera konstintresset i olika sammanhang med syfte att tillföra ny konst i kommunens offentliga rum.

2. Konst för barn och unga

Danderyd är en kommun med Sveriges bästa skolor som ger barn och unga både utbildning och bildning och vilket ger goda förutsättningar för kreativitet och förmåga att uppskatta och uppleva konst och kultur.

Med det som grund satsar Danderyd speciellt på barn och unga under perioden 2014 - 2017 Danderyds kommun har ett barn- och ungdomsperspektiv i sitt arbete med konst vilket yttrar sig i att:

- Barnens kreativitet tas tillvara på olika sätt
- Barnperspektivet finns med vid nyanskaffning av offentlig konst
- Konst i miljöer där barn och unga vistas prioriteras.
- Ett nätverk bildas med representanter för skola, förskola, fritid och kultur för att ta tillvara befintliga resurser och skapa möjligheter för barn och unga att få del av satsningar konst och kultur.

3. Konst i det offentliga rummet

Det offentliga rummet ägs av alla kommunens medborgare och är en viktig arena för en stor del av kommunens aktiviteter. Det innebär att kommunens själ och identitet skall vårdas. Det offentliga rummet skall kännetecknas av god tillgänglighet, jämställdhet, trygghet och mångfald. Offentlig konst skall präglas av professionalism vad gäller utformning och gestaltning.

Konst i det offentliga rummet definieras som konstverk avsedda för, och ofta utförda direkt i miljöer där allmänheten har tillträde. Konstverken vitaliserar det offentliga rummet och skapar upplevelser och trivsel för medborgare och besökare.

- Kultur- och fritidsnämnden ansvarar för de övergripande frågorna kring konst i kommunens offentliga rum.
- Vid ny- eller större om- eller tillbyggnad av kommunala byggprojekt och närliggande platsmark, ska ett övervägande göras om att avsätta 1 % av den totala byggkostnaden till konstnärlig utsmyckning. Vid kommunala investeringsprojekt i infrastruktur, parker, offentliga platser och likande, ska möjligheten prövas att avsätta medel för att tillföra projektet offentlig konst. Danderyds kommun ser positivt på donationer och uppskattar särskilt ett nära samarbete med företagare i kommunen som vill och har möjlighet att satsa på konst i Danderyd
- Vid ny- eller tillbyggnad av privata fastigheter och närliggande platsmark ska målsättningen vara att tillföra offentlig konst med samma utgångspunkt.
- Vid upprättandet av program för kommunala byggnads- och infrastrukturprojekt ska frågan om konst i det offentliga rummet ingå som en del i programmet. Det gäller vid såväl ny- som tillbyggnad
- Frågan om konst i det offentliga rummet ska finnas med i rutinerna för avtalsskrivning med privata exploitörer
- Beställning, inköp eller motagande av donationer ska ske i samråd med konstrådet och berörd förvaltning och externa intressen. Förslag skall sändas ut på remiss till berörda intressenter. Beslut om mottagande av donationer fattas av kommunfullmäktige.
- Varje förvaltning ansvarar för långsiktig skötsel och underhåll av den offentliga konst som ligger inom dess förvaltningsområde.

4. Kommunens konstsamling

Inköp av konst ger ett värdefullt tillskott till offentliga lokaler och ger konstnärerna möjlighet att sälja sin konst

Kultur och fritidsnämndens konstinköpsverksamhet syftar till att

- Ge kommunens invånare tillgång till god konst
- Berika kommunens offentliga miljöer och arbetsmiljöer
- Främja intresset för konst och förmågan till konstupplevelser
- Ge de yrkesverksamma konstnärerna som bor i kommunen stöd i form av inköp

Konstinköpsverksamheten och den konstnärliga utsmyckningen skall kännetecknas av kvalitet och mångsidighet.

Med kvalitet menas:

- Hantverksmässig skicklighet
- Innehållet skall vara gestaltat på ett intressant sätt och upplevas som väsentligt
- Originalitet och icke-spekulativt
- Utbildnings- och kulturkontoret arbetar enligt Riktlinjer för kommunens konstinnehav KFN 2011/0104 (se bilaga)
- Danderyds kommun avsätter årligen från och med 2014 en budget för inköp av konst.
- Konstverken placeras i lokaler med kommunal verksamhet. Lokaler där många människor träffas prioriteras. Inköp av konst sker normalt från utställningar och konstgallerier

5. Aktiviteter:

- Kommunens konstsamling ska vara tillgänglig och präglas av öppenhet. När ett nytt system för konstregistret tagits i bruk kommer delar av kommunens konst att finnas tillgänglig på kommunens hemsida.
- Utbildnings- och kulturkontoret skapar en konstguide **”Konst i kommunen”** som finns tillgänglig på kommunens hemsida och i en tryckt version
- För att synliggöra kommunens konstsamling skapas **”Månadens konstverk”**, en utställningsserie i Slottets entré och i Mörby centrum med fokus på nyinköp från lokala konstnärer
- Kommunen anordnar också årligen en **utställning av konst i kommunens ägo.**

7. Lokaler

- Biblioteken i Danderyds kommun får brukas av kommunens konstnärer för tillfälliga utställningar.
- Vid arrangemang i Danderydsgården är konstutställningar ett uppskattat inslag och den verksamheten utvecklas.
- Målet för kulturverksamheten i Danderyd är att ett kulturhus/ kulturcentrum förverkligas i Mörby centrum. Det skulle ge biblioteket, kulturen och konsten en central placering med stora möjligheter att erbjuda medborgarna en spännande blandning av handel, kultur och upplevelser i köpcentrat.

Djursholm 2014-01-10

Kerstin Hassner
Kultur- och bibliotekschef